

היבטים לעניין העסקת עובדים זרים ללא היתר מרשות האוכלוסין

מאי 2021
חוזר מקצועי מספר 56/21

ברצוננו לעדכנכם בפסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה¹, העוסק בסוגיות של העסקת עובדים זרים ללא היתר מרשות האוכלוסין. בית הדין קבע, כי תאגיד בקיבוץ המעסיק עובדים זרים בצורה ישירה ומשלם את שכרם מקופתו - נחשב לעניין זה כמעסיק. כמו כן, נקבע שאם בתפקיד מנכ"ל התאגיד לא נכללה חובת פיקוח על חוקיות העסקתם - הוא אינו אשם באם הם הועסקו ללא היתר מרשות האוכלוסין.

להלן עיקרי פסק הדין:

רקע

משתלה ומדגרה בקיבוץ, המאגדות כאגודות שיתופיות (להלן התאגידים), הואשמו בהעסקת עובדים זרים שלא היו רשאים לשהות בישראל, ומבלי שניתן למי מהן היתר ממשד הפנים להעסיקם - דבר המנוגד לחוק². כמו כן, מנכ"ל התאגידים הואשמו בהפרת חובתם לפקח ולעשות ככל שאפשר למניעת העבירות שביצעו האגודות.

הפעילויות הכלכליות של הקיבוץ, נעשו באמצעות תאגידים הנמצאים בבעלות תאגיד האחזקות או החברה הכלכלית של הקיבוץ. תאגידים אלו פעלו כישויות עצמאיות והעסיקו את עובדיהם בצורה ישירה. תאגיד האחזקות והחברה הכלכלית סיפקו לתאגידים שירותים שונים, שכללו שירותי חשבונאות, ניהול שכר, כוח אדם ועוד.

רשות האוכלוסין וההגירה הקצתה לקיבוץ מכסת עובדים זרים לעבודה בחקלאות. המכסה לא הוקצתה באופן פרטני לתאגיד, והקיבוץ קבע כיצד היא תחולק בין תאגידיו, בהתאם לשינויים בצורך בעובדים זרים.

הקיבוץ דאג לכך שעובדים זרים, שעובדים בתאגיד הקיבוץ, יהיו בעלי היתרים הנדרשים לכך, לרבות אשרות עבודה על שם הקיבוץ. הקיבוץ עשה זאת תוך שימוש בשירותי חברת השמה, לה נתן ייפוי כוח לפעול מול הרשויות כדי להבטיח שיהיו בידי העובדים הזרים אשרות שהיה עדכניות. הקיבוץ טיפל בהסדרת מגורים בקיבוץ לעובדים שעבדו בתחומו, תוך שהתאגידים בקיבוץ שהעסיקו אותם השתתפו בעלות הכספית. לאחר שהקיבוץ הקצה לתאגיד עובד זר - החברה הכלכלית קבעה את זהות העובד שיעבוד באותו תאגיד.

פסק הדין

• העסקת העובדים הזרים במדגרה ובמשתלה היתה בניגוד לחוק:

- בעת שעבדו במדגרה ובמשתלה, העובדים הזרים לא היו רשאים לעבוד בישראל מכוח החוק היות והעובדים עבדו אצל מעסיק (התאגיד) ששמו כלל לא נקב ברישיון העבודה שלהם, וכן הם לא היו רשאים לשהות בארץ באותה תקופה.

¹ תפ (אזורי חיפה) 2680/10/17 מדינת ישראל נגד מדגריה אשרת אגודה חקלאית שיתופית בע"מ.
² חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952.

- הקיבוץ, כמי שהרשות הקצתה לו מכסות של עובדים זרים לעבודה בחקלאות - לא קיבל היתר ממשרד הפנים להעסיק את העובדים הזרים בין בקיבוץ עצמו ובין בתאגידיו, שלא בחקלאות.

• התאגידים הם המעסיקים בפועל של העובדים הזרים ולא הקיבוץ:

- המשתלה והמדגרה - כתאגידים עצמאיים שביצעו פעילות כלכלית - הן שהפיקו תועלת ישירה מעבודת העובדים הזרים אצלן.

- ביצוע הפעילויות הכלכליות השונות של הקיבוץ באמצעות תאגידים היה כרוך בכך שכל תאגיד כזה העסיק את עובדיו בצורה ישירה ונשא בעלות הכספית של אותה העסקה.

- התאגידים שילמו את שכר העובדים הזרים שעבדו אצלם (גזבר הקיבוץ הוא זה שביצע את ההעברה הכספית של השכר לעובדים הזרים, אולם התאגיד חויב מבחינה חשבונאית בשכר).

יודגש, כי המסקנה שהתאגידים שילמו את השכר - אינה משתנה גם אם נותנים את הדעת לכך שהקיבוץ - באמצעות חשבות השכר שלו - הוא שטיפל בהנפקת תלושי השכר לעובדים הזרים, על בסיס פנקס שעות עבודה.

- בעלות הקיבוץ בתאגידים אינה הופכת את הקיבוץ למעסיק של העובדים הזרים, היות והתאגידים הם אישיות משפטית נפרדת. העובדה שהקיבוץ הוא זה שקיבל מהרשות את מכסת העובדים הזרים והקצה אותם בין תאגידיו וטיפל בנושא האשרות של העובדים הזרים - לא שינתה את העובדה, כי מי שהעסיק את אותם עובדים ושילם להם את שכרם היו התאגידים עצמם ולא הקיבוץ.

- למרות, שהקיבוץ הוא שדאג פיזית להסדרת מגורים לעובדים, לא ניתן לקבוע קשר בין הקיבוץ להעסקתם, היות והקיבוץ קיבל על כך תשלום כספי מהתאגידים שבהם עבדו אותם עובדים זרים.

• מנכ"לי התאגיד לא אשמים בהעסקה בלתי חוקית

- למרות שמנכ"לי התאגידים הכירו את העובדים, טיפלו בהוצאת ביטוחי בריאות לעובדים הזרים שעבדו בתחומם, נתנו להם הוראות עבודה וכדומה, היות והם לא טיפלו בנושא האשרות של העובדים הזרים, ענין שהיה באחריות הקיבוץ והחברה הכלכלית - היות ותפקידם לא כלל את בדיקת חוקיות העסקתם של העובדים הזרים - לא ניתן לקבוע כי הם אשמים בהעסקה בלתי חוקית.

- נושא האשרות היה באחריות הקבוץ, אשר ייפה את כוחה של החברה הכלכלית לטפל בעניינים אלו.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לר"ח (עו"ד) תמר נודל שטרן: 03-7180106, tamar@britcpa.co.il